

Praha, 2. října 1982

Milý Honzo,

letos v létě tomu bylo 37 let, co jsem se o Tobě poprvé dozvěděl a v těchto dnech tomu bude stejně dlouho, co jsem Tě osobně poznal (Tys něco málo o mně věděl z nějakých setkání církevní mládeže, jak ses jednou zmiňoval, a z článku o drozofilách, jak jsi mi řekl letos). Mám dojem, že se naše přátelství nerodilo nikterak samozřejmě ani překotně; nechyběly nejrůznější disonance, většinou (i když ne vždy) vyvolané mou difilní povahou (abych citoval svého učitele). A přece to je přátelství, které náleží k mým hlavním osobním, lidským jistotám a přímo oporám. Teoreticky jistě platí, že bych musel jít po své cestě eventuálně i bez takových opor. Ale oč bych byl chudší a slabší! A ostatně: byla by to, mohla by to vůbec být "táž" cesta? Cožpak taková přátelství nejsou podstatnou součástí každé životní cesty? Cožpak nejsme všichni tím, čím (kým) jsme, také díky těm z lidí, s nimiž nás pojí tak podstatná pouta?

Jen tomu, kdo neví, co to je přátelství (a co to je láska), se může předestřený přístup a typ uvažování jevit poněkud (či dokonce příliš) egocentrickým. Opak je pravdou. Opravdová láska a opravdové přátelství jsou nezvratitelným argumentem proti solipsismu, protože jsou nejenom tím nejskutečnějším vztahem k druhému, ale protože právě v tomto vztahu rozpoznávají tak veliký podíl těch druhých, že bez nich se jim vlastní život jeví jako nicotný. Bez ženy, bez dětí a bez nejbližších přátel bych nebyl tím, kým jsem, a nemohl bych dělat, co dělám; tj. nebyl bych ani tím, kým jsem, a nemohl bych dělat ani to, co dělám. Právě tak, jako platí, že bez lásky Kristovy nic nejsme, platí i to, že bez opravdového lidského přátelství a bez opravdové lidské lásky nic nebo takřka nic nejsme.

Po tomto zbytečně abstraktním rozvíčování už mi nezbývá než Tě u příležitosti ještě ne zcela zakulaceného výročí narození srdečně pozdravit a popřát spíš sobě než Tobě, abys v mém životě "rostl všelijak", neboť jinak bych mohl, obávám se, dost podstatně zakrnět.